

ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Тони Атанасов Димов

Член на научно жури съгласно Ректорска заповед № РД 38-653/13.12.2023 г. за
присъждане на образователната и научна степен „Доктор”

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.3. Политически науки (Публична
администрация)

Дисертационен труд на тема: „Управленски процеси в съдебната система“

Дисертант: Снежина Стоянова Календжиева-Великова

I. Обща оценка на кандидата

Докторантът е зачислен в редовна докторантура в катедра по Публична администрация, Философски факултет на Софийския университет “Св. Климент Охридски”, в професионално направление 3.3. Политически науки (Публична администрация).

Темата на дисертационния труд е „Управленски процеси в съдебната система“.

Научен ръководител е доц. д-р Атанас Славов.

На основание Заповед № РД 38-653/13.12.2023 г. на Ректора на Софийския университет "Св. Климент Охридски" е утвърден състав на научното жури и е определена дата за провеждане на открито заседание за защита на дисертационния труд.

Докторантът е завършил право в Софийския университет "Св. Климент Охридски" в редовна форма на обучение със среден успех от държавните изпити отличен 6. Изучавал е и Европейско право на външната политика и политиката на сигурността, Международен арбитраж, Европейско картелно право, Европейски граждански процес, Въведение в немското право, Въведение във финансите и други в Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität, Bonn, Германия. Владее немски и английски език.

II. Общо описание на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем от 272 страници и включва въведение, три глави и заключение. В текста са поместени 1 фигура, 5 таблици и 12 графики. Библиографията включва общо 229 източници, от които: 109 научни публикации; 18 нормативни актове и други актове на държавни органи; 53 доклада, препоръки, становища и други актове на международни правителствени и неправителствени организации и техни органи и на органи на ЕС; 16 - съдебна практика (ЕСПЧ, Съдът на ЕС, Конституционен съд); 33 доклада и проекти на български неправителствени организации и други институции, социологически и други проучвания и други източници. 121 от източниците са на английски език, 107 на български език и 1 на немски език.

Актуалността на труда се обуславя от необходимостта от изследване на въпросите, свързани с управлението на съдебната система, чрез замяна на тясно юридическия подход към тематиката с използването на достиженията на публичната администрация като наука за обяснение на събитията, които се наблюдават, както и за търсене на конкретни решения на установени дефицити. Именно този подход, който прилага и актуално възприетите международни стандарти, при който изследването на правната рамка е само част от анализа, но в никакъв случай негов основен фокус, е приложен в дисертационния труд.

Обект на изследване са процесите на управление на съдебната система.

Предмет на изследване са съответствието на нормативната уредба и практиката по управление на съдебната система с принципите на правовата държава и разделението на властите, международните стандарти в областта и изискванията за стратегическо управление в публичния сектор.

Основната цел на труда е да се изследва в дълбочина начинът, по който се управлява съдебната система в България, като се разкрият специфичните за страната ни проблеми и се предложат решения за тях.

Задачите на изследването са:

1. да се разкрие същността на понятието независимост на съдебната власт в контекста на съвременната теоретична рамка и обществените реалности;

2. да се дефинират основните международни стандарти за независимост на съдебната власт и да се определи степента на съответствие на българската нормативна уредба и практика с тези стандарти;

3. да се представят възможните модели на управление на съдебната власт и да се изследват спецификите на българския модел на управление на съдебната власт;

4. да се разкрият практическите проблеми, свързани с лидерството в съдебната система, в контекста на приложимите теоретични концепции;

5. да се разгледа теоретичната основа на стратегическото управление в съдебната система;

6. да се анализират съдържанието и изпълнението на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и да се направи оценка на въздействието.

В Глава първа „Стандарти за независимост на съдебната власт“ са разгледани теоретичните основи на понятието независимост на съдебната власт и неговото развитие в теорията през последните десетилетия. Представени са и основните документи на международно и европейско ниво, в които са закрепени отделни изисквания към националните съдебни системи, за да бъде очертан каталог от основните стандарти за независимост на съдебната власт. На тази основа е направена и оценката на

съответствието на българската нормативна уредба и практика с тези утвърдени международни стандарти. Разгледана е и ролята на Европейската комисия и Венецианската комисия, както и други външни партньори и институции в процеса на реформиране на съдебната власт с цел постигане на независима такава по най-високия стандарт за това, какъвто е европейският.

В **Глава Втора** „Моделите на управление на съдебната система и лидерството“ са последователно разгледани различните модели на управление на съдебната система, които се срещат в Европа, особеностите на българския модел на управление, теоретичните основи на лидерството в контекста на управлението на и в съдебната система, както и практиката при последните проведени избори за членове на ВСС, за главен прокурор, председател на ВАС и последните два избора за председател на ВКС. Под модели на управление или модели на администриране на съдебната система в труда се разбира тази съвкупност от институционални решения, която определя кои субекти (държавни органи и други) са отговорни за бюджетирането на съдебната система, назначаването, кариерното израстване, дисциплинарното наказване и освобождаването на магистратите, осигуряването и поддържането на необходимата материална база за осъществяване дейността на магистратите и организиране работата на съдилищата, както и отношенията между тези субекти.

В **Глава Трета** „Стратегическо управление на съдебната система“ са изяснени някои основни понятия и теоретични постановки, свързани с развиващите се през последните десетилетия концепции за стратегия, стратегическо управление и стратегическо мислене. От най-широко разпространените и значимите теории, използвани при изработването и прилагането на стратегии в публичната сфера, са изведени тези, които са най-важни и в най-висока степен приложими конкретно за съдебната система. Понятията стратегия и стратегиране са изследвани в дълбочина през различните теории за създаването на стратегията, представени накратко в дисертационния труд. Разгледани са в детайли и въпросите, свързани с цикъла на стратегическото управление, включващ формулиране на стратегия, осъществяване на стратегия и оценка на стратегията. Познаването на тези фази и развитието на науката в областта е важно не само за изследователите, а и за субектите, ангажирани с изготвянето или прилагането на стратегиите.

В тази глава е представено и резюме на оценка на въздействието на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система от 2014 г., като едно от ключовите заключения от нея е, че политическата нестабилност и икономическите проблеми пред страната крият риск от забравянето на темата за съдебната система преди да са осъществени минималният брой реформи, които да гарантират върховенството на правото през следващите години в България. И дори моментът от политическа гледна точка да изглежда неподходящ за изготвяне на цялостен стратегически документ като Актуализираната стратегия, то съвместни действия на гражданския сектор, политическите субекти и отговорните институции в посока запазване дневния ред на реформата, е необходим повече от всякога.

В **заключението** на дисертационния труд авторът достига до извода, че най-важните промени на конституционно и законово ниво, които следва да бъдат предприети, за да отговаря уредбата на международните стандарти и за да бъдат преодолени дефицитите при прилагане на уредбата към момента са:

- да се осигури значително мнозинство на съдиите, избирани пряко от съдии, в Съдийската колегия на ВСС (изисква промяна на Конституцията);

- да бъдат преразгледани правомощията на Пленума на ВСС в контекста на самоуправлението на съдиите като бъдат прехвърлени част от тях на Съдийската и Прокурорската колегии;

- да бъде ограничена ролята на народните представители при избор на членове на ВСС, като се предостави възможност и на други субекти да номинират кандидати и др.

III. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационния труд

Основните научни и научно-приложни резултати и приноси в дисертационния труд са в няколко аспекта:

1. като част от процеса по разработване на дисертацията е проведено комплексно изследване на управленските процеси на съдебната система в България през призмата на достиженията на науката за публична администрация;

2. въз основа на извършеното задълбочено теоретично проучване е постигнато обогатяване на разбирането за „независимост на съдебната власт“ в контекста на съвременните изисквания за отчетност на институциите;

3. изследвано е съответствието на българската уредба на конституционно и законово ниво с европейските стандарти за независимост на съдебната власт на основата на предварително обособен каталог от основни стандарти;

4. изведени са важни теоретични положения, касаещи лидерството и стратегическото управление, които в най-голяма степен са приложими при управлението на съдебната власт предвид нейните специфики като система;

5. анализиран е българският опит за стратегическо управление на съдебната система и са посочени основните несъответствия със съществуващите в теорията изисквания.

IV. Спазване на нормативните и техническите изисквания при изготвяне на дисертационния труд

При разработването на труда са спазени всички действащи изисквания на закона, подзаконовите нормативни актове и вътрешните правила на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Докторантът е демонстрирал последователност и изчерпателност, несъмнено умение за изграждане на план при писане на дисертационен труд, за поставяне и разрешаване на изследователски задачи и за задълбочено аргументиране на своите тези.

V. Критични бележки и препоръки

При формулирането на представените научни и научно-приложни изводи докторантът е действал задълбочено и благодарение на приложения подход за базиране на своите заключения на безспорни и солидни данни и доказателства до голяма степен е успял да прогнозира предстоящите към онзи момент събития, свързани с приемането на промените в Конституцията на Република България от края на 2023 г. В тази връзка основната препоръка, която може да бъде отправена е при прилагането на същите подходи

и методи на работа тя да доразвие труда като задълбочено разгледа и оцени ситуацията, установила се след промените в Конституцията и законодателството ни.

VI. Заключение

Изборът на темата на дисертацията, способността да се работи прецизно с голям обем специализирана литература и прилагането на интердисциплинарни подходи на изследване доказват формирани способности и умения за научноизследователска дейност на докторанта. В работата е използван значителен научен апарат. Към труда е приложена обширна библиографска справка, както на български език, така и на чужди езици. Стилът на автора е достъпен и работата е прегледно и интересно представена.

С оглед на изложеното, като се основавам на безспорното наличие на значими научни приноси в обсъждания дисертационен труд и като имам предвид нормативно определените изисквания за присъждане на образователната и научна степен “доктор”, формулирам следното становище:

В качеството ми на член на научното жури, давам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА на дисертационния труд и убедено подкрепям и препоръчвам научното жури да присъди на Снежина Стоянова Календжиева-Великова образователната и научна степен „доктор” в Професионално направление: 3.3. Политически науки (Публична администрация).

София, 1 февруари 2024 г.

С уважение:

доц. д-р Тони Димов

Институт за държавата и правото

Българска академия на науките